

tehát hatáskörén kívül eső ügyben egyességet sem szankcionálhat, hanem — amennyiben hivatalból figyelembe veendő pergátló körülmény forog fenn — az eljárást meg kell szüntetnie. Az egyesség kötése épp úgy csak végső fázisa az eljárásnak, mint az ítélet hozatala és a törvényes tilalom nemcsak az ítéltetésre, hanem az eljárás lefolytatására is vonatkozik. Mint-hogy pedig a Pp. 180. §. 2. bek. 1., 2., 5. és 6. pontja, adott esetben 3. pontja is azok a hivatalból figyelembe veendő pergátló körülmények: ergo ezek fennforgása esetében a bíróságnak előbb a pergátló körülménnyel kell tisztába jönni s csak ha ilyet nem lát fennforogni, engedheti a feleket egyességhez: S minthogy a felhozott két esetben a pergátló körülmény — feltéve, hogy egyáltalán fennforgott, ami ránk nézve ehelyütt mint ténykérdés közömbös — abban állott, hogy „a kereset érvényesítése egyáltalában nem tartozott a polgári peruttra“ (id. §. 1. p.): az egyesség jóváhagyása szabálytalanul történt. Másként: abból, hogy a bíróság az egyességet jóváhagyta, azt kell következtetni, hogy véleménye szerint a kérdéses pergátló körülmény nem forogott fenn. S ebben a „másként“-ben van — ha jól látjuk a dolgot — elrejtve a Pp.-nak a kérdésben vallott felfogása.

Kétségtelen ugyanis, hogy a jóváhagyó végzés ellen a Pp. a felfolyamodáson kívül más jogorvoslatot — jelesül perujtást — nem enged (v. ö. Pp. 563. §.). Csak ha a hiba egyenesen büntetendő cselekmény közbejöttével keletkezett — amit el tudnánk képzelní — volna perujtásnak helye (id. §. 7., 8. p.). A jóváhagyott egyesség tehát azon az alapon, hogy a bíróságnak nem volt hatásköre, meg nem támadható. Külön per — miként pl. azon az alapon, hogy valónak feltételezett körülmény utólag valótlannak bizonyul (polg. tkv. tjav. biz. szöveg 1445. §.) — szintén nem biztat sikerrel, mert perjogi hibát csak perjogi úton lehet orvosolni. Ennélfogva ha egyszer az egyességet jóváhagyó végzés jogerőre emelkedett, a hatáskör hiánya orvosoltnak tekintendő. A „közérdek“-et képviselő személytelen személynek a polgári perben nincs más prókátora, mint maga az eljáró bíróság. Ha az az egyességet szankcionálja s ezzel az ügyet hatáskörébe vonta, az állam tovább a dologgal nem törődik.

M.

Jogirodalom.

Hazai jogirodalom.

A megbocsajtás házassági jogunkban. Irta: Dr. *Kausser* Lipót. Szerző e dolgozatában újabb keletű házassági bontóperek anyagát ismerteti, amelyekben bíróságainknak a megbocsajtás kérdésével kellett foglalkozniuk. A felhozott eseteket analitikusan boncolja és kimutatja, hogy bíróságaink

gyakorlata a fennforgó ténykörülmenyeknek megbocsátássá minősítése kérdésében zavaros, ellentmondó, megállapítja, hogy az utóbbi évek joggyakorlata e részben nagyon is következetlen, szemben a régivel, a háboru előttivel, amely egységesebb, homogénebb volt. Végül a megbocsátás jogi természetét vizsgálva, arra az eredményre jut, hogy a megbocsátás jogügylet, amelyet azután a jogügyletekre szokásos közelebbi elemzésnek vet alá.

Szögezzük le, hogy a szerző mindenkép tanulságos és hasznos munkát végzett e miniatür kérdés megvilágításával, amely tudomásunk szerint a fontosságához mért monografikus tárgyalásban irodalmunkban még nem részesült. A megbocsátás házassági törvényünk 82. §-a szerint házassági bontóok-enyésztető, örökösödési jogunk egyik tétele szerint megszünteti a relativ öröklöképtelenséget előidéző érdemtelenséget, végül megfosztja az ajándékozót a megajándékozott hálatlansága címén előállott megtámadási hatalmától. Szerző csak az első vonatkozásban ismerteti a megbocsátást és művének legérdekesebb és jogilag is legértékesebb része annak vizsgálata: forog-e fenn a konkrét tényállásban megbocsátás. Ezt a kérdést (lásd az 1—23. és 33—40. lapon foglaltakat) igen finom elmeéllel és nagy dialektikai készséggel taglalja és kétségtelenül helyesen mutat rá az ismertelett bírói döntések fogytékosságára.

Nem tudom azonban követni a szerzőt ama következtetésében, amely feltünő minőségi értékü ellentétet lát fennforogni a régi és a mai gyakorlat között, a mai rovására. Hiszen a szerző azáltal jut ehhez a megállapításhoz, hogy multból oly eseteket ragad ki, oly régebbi döntésekre hivatkozik, amelyekben a tényállás kiáltóan és kétségtelenül igazolja a megbocsátás fennforgását (házassági tartozás teljesítése, házassági életközösség visszaállítása, visszahívó kérvény benyújtása stb.) A háboru előtti joggyakorlat is fölvetett olyan eseteket, amelyekben az összes ténykörülmenyek számbavétele mellett igazán nem lehetett könnyü feladat annak megállapítása: forog-e fenn megbocsátás, vagy sem, és amelyek tárgyában szintén hozhattak helyt nem álló határozatokat. A „mindent megszüpítő messzeség“ ugy látszik, a mult joggyakorlatáról is csalóka képet fest, szebbet, mint amilyen az valóban volt. Ne szolgáljon tehát ez a káprázat az összehasonlítás alapjául, mert így az eredmény szükségkép kedvezőtlen lesz, igaztalanok leszünk a má-val szemben.

Ez a szerintem helyt nem álló kritikái megállapítás azonban semmit sem von le a dolgozat értékéből, amelynek nagyon érdekes és gondolatkeltő a második része, az t. i., amely a megbocsátás jogi minősítésével foglalkozik. Szerző szerint a megbocsátás *nem pusztá tény*, hanem *jogügylet*. Ezen meghatározás negatív része kétségtelenül helyes. A megbocsátás „nem pusztá tény“, hiszen hozzá joghatások füződnek, hanem jogi tény, még hozzá az embernek ténye, nem a külvilágé. Az elemzés rendjén tovább haladva, azt kell már most

tisztázni, vajjon a megbocsátáshoz akkor is fűződnek-e a törvényben előírt joghatások, ha az az embernek bennrejlő lelki állapota, érzése marad (amint fűződik pl. az egyébként kifejezésre nem jutó, tehát immanens jó vagy rosszhiszem, tévedésben létel, lelki kényszer alatt állás, szándékosság, elmezavar, öntudatlansághoz stb.) vagy pedig csak akkor, ha az kellően kifejezésre is hozatott? Kétségtelen, és ez a szerző fejtegetéseiből is kitűnik, hogy igenis szükséges az, hogy a sértett házastárs a megbocsátást szóval, vagy per facta concludentia kifejezésre is juttassa és hogy tehát nem elegendő a megbocsátás érzése, a megbocsátási animus, amely nem nyilvánult meg. Műtán tehát a műértelemben vett megbocsátás kinyilvánítást is tartalmaz, a megbocsátás jogi jellegét tekintve: jogcselekmény. Idáig egy uton járunk, nem azonban a továbbiakban is. Tudjuk, hogy a jogszerű jogcselekmények, vagy ügyletek, vagy neutrálisak. Azok a jogcselekmények, amelyeket a jogrendszerek azon célból adnak, engedélyeznek, bocsátanak rendelkezésünkre, hogy véljük a jogrend által engedélyezett célokat elérhessük, a jogrend által hozzáfűzött (u. n. jogügyleti) joghatásokat kelthessük, amelyek tehát a jogrend intenciója szerint irányulnak a hozzáfűzött joghatások előköltésére és amelyek tehát ilyenformán mintegy technikai eszközei, műszerei az objektív jognak és így nekünk, embereknek: az ügyleti jogcselekmények, (vagy szokottabb néven jogügyleti cselekmények), azok pedig, amelyek akkor is vannak, ha jogrendszer nincs is és melyekhez a jogszabályok joghatást fűznek, noha nem is irányulnak joghatás keltésére, vagy ha irányulnak is, nem a jogrend intenciója szerint irányulnak erre, mert nem is a jogrendszer adja őket: a neutrális jogcselekmények. Szerző szerint — aki egyébként abban a nagyon kedvező helyzetben van, hogy álláspontja igazolásául Grosschmid Fejezetek-jeire (I. kötet 113. lap) hivatkozhatik — a megbocsátás ügyleti jogcselekmény, vagyis jogügylet. Nézetem szerint azonban a megbocsátás csak neutrális jogcselekmény, mert ezt nem a jogrend adja, mint adja pl. az átruházást, örökbefogadást, végintézkedést stb. Még ha föl is tenném, hogy valamely konkrét esetben a megbocsátással a sértett házastársnak tudatos és bevallott célja, hogy ezzel megszűnjön a bontó-ok, még ez esetben sem lesz a megbocsátás jogügyletté, mert nem az ügyletelétesítő fél intenciója a döntő, hanem a jogrendszeré. Valamely dolog találásához, műszaki fölfedezéséhez, versíráshoz is fűződik joghatás, mégis e cselekmények neutrálisak és nem ügyletek, noha az alany azért szándékolja és végzi ezeket, hogy tulajdoni, szabadalmi, szerzői jogot szerezzen általuk. Álláspontom igazolása céljából utalok arra is, hogy a jogügyleti cselekmény, logikai jellegét tekintve, elengedhetetlenül: *akaratnyilvánítás*, ami a megbocsátásra szintén nem talál. Ha kijelentem, hogy X-et szeretem, gyűlölöm, neheztelek rá, megbocsátok neki, eljárását rosszalom, helyeslem, személyét becsülöm, megvetem, — vagy ha nem pusztán kijelentem ezt, de oly magatartást tanusítok,

amelyből az kiolvasható, ezzel érzéseimet, véleményemet, nézetemet nyilvánítottam, de nem akaratomat. Nem változtat ezen az sem, hogy így fejezem ki magamat: „meg akarok neked bocsátani“, mert ezt csak úgy lehet mondani, mint ahogy azt, hogy „le akarom antipátiámat küzdeni“ vagy „szeretni akarok“. Nézetem szerint a felhozottakkal szemben az a körülmény, hogy a megbocsátás a kényszer, tévedés, megtévesztés, föltétel, semmiség, megtámadhatóság kategóriái szempontjából vizsgálható és érezben az eredmény azonos azzal, ami a jogügyleteknél általában előáll, fontossággal nem bír, mert ezeket a kategóriákat a neutrális, vagyis nem ügyleti jogcselekményekre is lehet alkalmazni. Ha értesítettem az eladót, hogy az árut megkaptam, tényem nem jogügylet, mégis lehet, hogy e neutrális jogcselekményem létesítésénél tévedés, megtévesztés, kényszer forgott fenn, amelyeknél fogva e jogcselekményem semmis, hatálytalanítható.

A művet figyelmébe ajánlom azoknak, akik e kérdés iránt érdeklődnek.

Dr. Balla Ignác.

Az alkalmazottak szolgálati jogviszonyairól szóló anyagi jogszabályok tana. Irta: dr. Schwartz Tibor. (Harmadik kiadás.)

Szokatlanul rövid időn belül jelent meg harmadik kiadásban Schwartz Tibornak fent idézett című munkája. Ez a szokatlan, sőt feltűnően rövid idő csak a könyv jóségának, használhatóságának és életképességének lehet a természetes kísérő jelensége. Már az első kiadás alkalmával rámutattak illetékes bírálók a könyv kiváló tulajdonságaira, a harmadik kiadás alkalmával a következőket óhajtanánk még megrögzíteni:

A munka szerencsés vegyülete az analízisnek és szintézisnek. Nyoma sincs benne a dogmatikus jogász elfogultságának, a sajátjáéval elienkező felfogásokat is közli. A bírói gyakorlatot kritikával kíséri és nem hajlandó valamit a „tekintély elve“ alapján helyesen elfogadni, csak azért, mert a Kuria II. tanácsának ez, vagy az a felfogása a kérdésben, vagy, mert a törvény és a rendelet így, vagy úgy intézkedik.

A munkán meglátszik, hogy az alkalmazotti jog egész komplexuma szívéhez nőtt ügye a szerzőnek. Az egyes fejezetek elolvasása után erről meggyőződhetünk. Különösen nagy jelentőségük a szolgálati szerződésekről és a nyugdíjvalorizációról szóló fejezetek. (Ez utóbbi különösen az, amely a szerzőt állandóan foglalkoztatja. Mellesleg megemlítve: ő hozta az első nyugdíjvalorizációs ítéletet.)

A könyv stílusára csak két megfelelő jelzőt találhatunk és ez az, hogy -- elegáns és tiszta.

Figyelmébe ajánljuk az olvasónak a határozott időtartamra szóló szolgálati szerződésekről szóló részt. A Kuria álláspontját (t. i., hogy ez esetben a kártérítésre vonatkozó szabályok alkalmazandók.) fényes dialektikával cáfolja meg, csak kár, hogy a Kuriának azt a groteszk gyakorlatát, amelyben egyszerre 3 negatívum bizonyítását is követeli a munkavállalótól (1. hogy időközben álláshoz nem jutott; 2. hogy olyan javadalmazású álláshoz nem jutott, mint amilyen a régi volt és hogy 3. nem hibás mindebben.), nem írja meg. Kár, hogy a végkielégítésről szóló fejezetnél nem mutat rá az 1910/1920. M. E. sz. rendelet azon szándéktalan gixerére, amelynél fogva az unokák nem örök-